Dokument nr. 6

2005 - 2006

Ombudsmannsnemnda for sivile vernepliktiges innberetning om virksomheten i tiden 1. januar 2002 - 31. desember 2005.

Til Stortinget

INNLEDNING

Ifølge § 7 i Instruks for ombudsmannsnemnda for sivile vernepliktige skal nemnda hvert fjerde år sende beretning om sin virksomhet til Stortinget. Gjenpart av beretningen skal sendes Justis- og Politidepartementet. Instruksen ble vedtatt i samband med vedtaket om etablering av en ombudsmannsordning for de sivile vernepliktige (militærnekterne) den 23. november 1956. Ordningen med innberetning til Stortinget kun hvert fjerde år ble innført etter Justiskomiteens innstilling og Stortingets vedtak den 18. juni 1992.

Jfr. Innst. S. nr. 197 (1991-92).

Etter vedtak i Stortinget høsten 2001 har ombudsmannsnemnda i perioden 1. januar 2002 – 31. desember 2005 bestått av:

Ombudsmann Dagfinn Hjertenes, Florø/Oslo
Nestleder Rune Kristiansen, Son
Marie Brenden, Lillehammer
Ivar Johansen, Oslo
Karen-Margrethe Mjelde, Sandnes
Gretha Evelin Thuen, Svinndal
Inge Wold, Råde

Ombudsmannen, Dagfinn Hjertenes, døde brått under ferdigstillelsen av utkastet til innberetningen i Dok nr. 6.

Instruksendringer i beretningsperioden

Etter stortingsvedtak av 7. november 2003, Innst. S. nr. 20 (2003 – 2004) ble instruksen endret ved at det velges varamedlemmer og nestleder til nemnda. Rune Kristiansen ble valgt som nestleder for tidsrommet inntil 31. desember 2005. Varamedlemmer vil bli valgt neste gang medlemmer skal velges.

Personellsituasjonen ved Ombudsmannens kontor var på sekretærsiden anstrengt gjennom hele 2002, i forbindelse med et betydelig sykefravær m.m. for den ene av kontorets 2 sekretærer. Denne sekretærens tjeneste- og lønnsforhold opphørte 1. januar 2003 etter egen oppsigelse. Fra 1. januar 2003 ble sekretærfunksjoner utført av kontorets sekretær i 60 % stilling, frem til den fratrådte sekretæren ble erstattet av en ny sekretær i 60 % stilling fra 1. mai 2003. Deretter har personellsituasjonen vært tilfredsstillende med 2 sekretærer, hver i 60 % stilling i 2004 og det meste av 2005. Primo desember 2005 ble en av kontorets sekretærer sykemeldt, antagelig for en lengre periode. Det er nå sørget for en tilfredsstillende vikarordning frem til utgangen av mai 2006.

Ombudsmannen var for øvrig sykemeldt fra 28. oktober 2002 til 10. mars 2003.

Under ombudsmannens fravær var avdelingsdirektør Egil H. Nilsen stedfortredende ombudsmann.

I Innst. S. nr. 20 (2003 – 2004) drøftes en samordning av enkelte punkter i instruksene for Ombudsmannsnemnda for sivile vernepliktige, Ombudsmannsnemnda for Forsvaret, Riksrevisjonen og Sivilombudsmannen. Bl.a. blir spørsmålet om daglig ledelse ved kortvarig og langvarig fravær omtalt slik:

”Når det gjelder å ivareta den daglige ledelsen av Ombudsmannens kontor, er det mest praktisk at den øverste tjenestemannen ved kontoret – avdelingsdirektøren – fungerer som Ombudsmann ved dennes kortvarige fravær, dersom Ombudsmannen bemyndiger vedkommende til det. Det synes ikke like naturlig at avdelingsdirektøren uten videre fungerer under Ombudsmannens langvarige sykefravær. En mulighet vil være at den valgte nestlederen for nemnda i slike tilfelle fungerer som ombudsmann. Imidlertid kan det variere om nestlederen ønsker å overta denne oppgaven, som utøves på hel tid, derfor foreslår Presidentskapet at det blir overlatt til Stortinget å velge en

stedfortreder for Ombudsmannen under dennes langvarige fravær. Grensen mellom kortvarige og langvarige fravær foreslås som utgangspunkt satt ved tre måneder, tilsvarende som hos Sivilombudsmannen. En stedfortreder som er oppnevnt av Stortinget, bør også lede møtene i nemnda. Bestemmelser om dette foreslås tilføyd i instruksene for nemndene."

Instruksendringen av § 2 lyder slik:

"Ombudsmannen forestår den daglige virksomheten. Har Ombudsmannen forfall til et møte i nemnda, ledes møtet av nestlederen. Er Ombudsmannen på grunn av sykdom eller av annen grunn midlertidig forhindret fra å utføre sitt verv, kan Stortinget velge en stedfortreder til å gjøre tjeneste som Ombudsmann så lenge fraværet varer. Stedfortrederen leder også møtene i nemnda. Ved fravær inntil tre måneder kan Ombudsmannen bemyndige en tjenestemann ved sitt kontor til å ivareta den daglige ledelsen av kontoret."

Instruksen i sin helhet er inntatt som trykt vedlegg til denne beretning.

SIVIL VERNEPLIKT

Den sivile verneplikten omfatter vernepliktige som av samvittighetsgrunner ikke kan avtjene militær verneplikt. Sivil verneplikt er en erstatningstjeneste etablert for å støtte opp under den alminnelige vernepliktsordningen i landet. Siviltjenesten skal være samfunnsnyttig, og vernerelevant i forhold til fredsskapende og konfliktforebyggende arbeid. De sivile vernepliktige mannskapene administreres av Justisdepartementet, med siviltjenesteadministrasjoner på henholdsvis Hustad og Dillingøy. Administrasjonen på Hustad ble nedlagt i 2004, og fra 2005 er samtlige mannskaper administrert fra Siviltjenesten, adresse Dillingøy.

Nemnda har notert seg følgende opplysning fra Justisdepartementet i St. prp. nr. 1 (2005-2006):

"Siviltjenesteforvaltningens kapasitet for 2006 er tilpasset måltallet som representerer behovet for vernepliktige mannskaper i Forsvaret 2006 og den innkallingspraksis som gjennomføres i henhold til dette. Tilpasningen medfører en nedgang i kapasiteten til omlag 800 årsverk."

Ombudsmannsnemndas arbeid

Nemnda skal bestå av de samme medlemmer som av Stortinget blir valgt til medlemmer av Forsvarets ombudsmannsnemnd.

I samsvar med instruksens § 1 skal nemnda bidra til å sikre de allmennmenneskelige rettigheter for sivile vernepliktige. En nærmere konkretisering av oppgavene er nevnt i § 3. Innen denne ramme av oppgavebeskrivelsen skal nemnda forelegges saker av generell og prinsipiell art, jfr. § 4.

Med bakgrunn i at Lov om fritaking av militærtjeneste av overbevisningsgrunner bestemmer at sivile vernepliktige «tilkommer reisegodtgjøring, innkommanderingstillegg, forsørgertillegg og sykeforpleining etter samme regler som for korporaler og menige i Hæren», har nemnda bl.a. sett det som sin oppgave å bidra til å sikre denne likebehandling med Hærens mannskaper.

Nemnda har også sett det som naturlig å påse oppfølgingen av andre regler og bestemmelser som måtte bli fastsatt av Stortinget til fordel for sivilarbeiderne. I lys av denne tolkning av sitt mandat har nemnda behandlet de saker av generell og prinsipiell art som er blitt forelagt av Ombudsmannen, jfr. instr. § 4. Nemnda har innhentet ajourførende informasjon om utviklingen innen siviltjenesten ved at nemnda har besøkt Siviltjenesteadministrasjonen – Dillingøy for å holde seg best mulig informert om siviltjenesten og de tjenestelige forhold for mannskapene. Det vises til besøksrapporten som er inntatt senere i denne beretning.

Etter bestemmelsen i instruksens § 6 kan Stortinget og Justisdepartementet forelegge for nemnda alle typer saker som har betydning for de sivile vernepliktige. Således har nemnda 31. oktober 2003, etter anmodning fra Justisdepartementet, avgitt høringsuttalelse i forbindelse med departementets forslag om tjenestetidsreduksjon fra 14 til 13 måneder. Nemnda hadde ingen merknader til forslaget.

Nemnda har videre 5. desember 2005 avgitt høringsuttalelse til Justisdepartementet i forbindelse med forslag til endringer i lov av 19. mars 1965 nr. 3 (Militærnekterloven). Nemnda uttalte her følgende:

"Nemnda er enig i at sivile og militære vernepliktige, så langt det er mulig, gis de samme rettigheter og plikter under tjeneste. Hensynet til likebehandling tilsier at de vernepliktige også underlegges samme byrder under tjeneste.

Ved å redusere tjenestetiden for de sivile vernepliktige, vil en oppnå en lik og rettferdig behandling.

Nemnda slutter seg også til at de sivile vernepliktiges posisjon og rettslige vern i krigs-og krisesituasjoner klargjøres i loven."

For å være oppdatert om forholdene innen siviltjenesten inviterte nemnda Siviltjenesten til å gi en orientering i nemndsmøte 5. desember 2005. Fra møtet gjengis fra møteprotokollen:

"Fra Siviltjenesten møtte direktør Hans O. Haaland og økonomisjef Ragnhild Kristiansen.

Det ble innledningsvis gitt en generell orientering om Siviltjenesten med særlig vekt på VOKT.

Formålet med sivil verneplikt er å understøtte Forsvaret. Tjenesten skal være meningsfylt og samfunnsnyttig.

Siviltjenesten – Dillingøy fikk den 15. november 2004 ansvaret for alle som skal avtjene sivil verneplikt i Norge.

For 2005 skal Siviltjenesten ha 1 015 sivile vernepliktige i tjeneste (årsverk). De vernepliktige skal avtjene 13 måneder tjeneste. Hovedtyngden av inntakene er i juni, august, september og januar.

De vernepliktige kan selv velge tjenestested blant ca. 2 000 forskjellige oppdragsgivere. Oppdragsgiverne er offentlige og ideelle virksomheter som ikke driver kommersielt. De må betale kr 180,- (kr 200,- fra 1. januar 2006) pr. dag for hver sivilarbeider. I tillegg må de fremskaffe og betale for hybel dersom den vernepliktige trenger husvære.

VOKT, volds og konfliktforebyggende tjeneste, er en prioritert tjenesteform. De vernepliktige, som er knyttet til VOKT, tjenestegjør ved skoler, fritidsklubber eller frivillige organisasjoner. De skal være positive rollemodeller for ungdom, og ved å være til stede der ungdom ferdes, skal de forebygge konflikter og vold. VOKT er organisert i to forskjellige modeller. Bymodellen innebærer at flere sivile vernepliktige er koordinert i en felles enhet. Denne modellen er etablert i Oslo, Moss og Porsgrunn. Det arbeides for øvrig med å videreføre denne modellen til andre byer. I landet for øvrig er tjenesten organisert etter distriktsmodellen, som består av skoler med en eller to vernepliktige.

Tallet vernepliktige innen VOKT har økt fra 359 i 2001 til 389 i 2004.

VOKT-tjenesten har blitt evaluert flere ganger av Østfold-Forskning, og resultatene har vært entydig positive.

Siviltjenesten disponerer en god og landsdekkende portefølje oppdragsgivere. I fireårsperioden har betalingssatsen økt fra kr 130,- til kr 150,- og kr 180,- pr. dag. I forslag til tildeling for 2006, er satsen foreslått økt til kr 200,- pr. dag. I 2004 ble oppdragsgiver pålagt å betale i den vernepliktiges langpermisjon som etter dagens tjeneste på 13 måneder utgjør 22 dager. Oppdragsgiver skal i tillegg ordne med innkvartering.

Dimisjonsgodtgjørelsen i Siviltjenesten skal harmoniseres med Forsvarets godtgjørelse, og utgjør i dag kr 17.900,- for fullført 13 måneders tjeneste. I budsjettforslaget for 2006 er dimisjonsgodtgjørelsen foreslått økt til kr 21.753,- etter fullført 13 måneders tjeneste.

I 2004 ble Siviltjenesten bruker av Forsvarets dataprogram P3. Siviltjenesten er tilfreds med dette. Teknologien forenkler samarbeidet med Forsvaret herunder Vernepliktsverket.

I 2002 ble Forskolen ved Hustad nedlagt, og 1. januar 2005 ble Siviltjenesteadministrasjonen – Hustad nedlagt. Dillingøy fikk det landsdekkende ansvar for å administrere sivile vernepliktige. I forbindelse med dette ble navnet på Siviltjenesteadministrasjonen – Dillingøy endret til Siviltjenesten.

Molde fengsel er nedlagt. I stedet har Hustad fått fengselsplasser, ca. 20 i alt. 7 av de ansatte har fått jobb innen kriminalomsorg (fengselet), mens ca. 22 ansatte er ansatt på den nyopprettede ATK (Automatisk trafikk-kontrollsentralen) som er lokalisert til Hustad.

I perioden har tjenestetiden blitt redusert fra 14 måneder til 13 måneder. Justisdepartementet foreslår en ytterligere nedsettelse av tjenestetiden til 12 måneder. Videre foreslår departementet en automatisk justering av tjenestetiden for sivile vernepliktige tilsvarende eventuelle fremtidige endringer av tjenestetiden i Hæren.

Siviltjenesten er i perioden dramatisk beskåret i sin tildeling. I 2004 fikk Hustad og Dillingøy en samlet tildeling tilsvarende mannskapsproduksjon på 1 490 vernepliktige. Driftsresultat i 2004 ble et årsgjennomsnitt på 1 391 vernepliktige. I tildelingen til 2005, dvs. etter nedleggelsen av Hustad, ble tildelingen beskåret med et årsgjennomsnitt tilsvarende 310 vernepliktige. Forslaget til tildeling for 2006 innebærer en ytterligere reduksjon på 380 vernepliktige til en årsproduksjon på 800 vernepliktige. Fra år 2004 til 2006 betyr dette en samlet reduksjon på 690 vernepliktige. Årsaken til bemanningsreduksjonen i perioden 2001 – 2004 er at Siviltjenesten ved pålegg har tilbakeført midler til andre formål i departementet. Dette har skapt en uforutsigbar mannskapsproduksjon med direkte konsekvenser for de vernepliktige og oppdragsgiverne. Vernepliktige har blitt administrativt dimittert, dvs. dimittert før opprinnelig dimitteringstidspunkt, og oppdragsgiverne har mistet mannskaper i tjeneste.

Velferdsbudsjettet for 2005 tillater en velferdsinnsats på nesten kr 1.900,- pr. mannskap, som fortsatt synes å være i god overensstemmelse med velferdsnivået i Forsvaret.

Velferdstilbudene omfatter bl.a.:

- refusjon av utgifter til medlemskontingenter og treningsavgifter. Her er summen økt fra kr 700,- til kr 1.400,- og tildeles etter søknad.
- støtte til abonnement på aviser og tidsskrifter
- distribusjon av mannskapsavisa til alle i tjeneste
- deltagelse på velferdsturer
- deltagelse på allmøter og velferdskvelder
- avvikling av tillitsmannsmøter og kurs
- veiledning i spørsmål av økonomisk, sosial og tjenestemessig karakter
- hjelp til skriving av søknader o.a. som angår tjenesten

Velferdskontoret kan gjerne betegnes som sivilarbeidernes kultur- og sosialkontor.

Det ble for øvrig opplyst at sivilarbeiderne ikke skal skyve ut fast ansatte hos oppdragsgiverne.

Når det gjaldt økonomien i Siviltjenesten, ble det opplyst at tildelingsbrevet for 2005 viste en mangel på kr 8 mill., da det ikke var tatt hensyn til økning av dimisjonsgodtgjørelsen. En overføring av ubrukte midler fra Hustad leir på kr 6.201.000,-, øremerket erstatninger, ble brukt til økt dimisjonsgodtgjørelse. I forbindelse med revidert budsjett (St.prp. 6), ble budsjettet redusert med kr 14,4 mill. Dette ble dekket inn ved å dimittere mannskaper tidligere (adm. dim.). Det ble opplyst at mannskaper likevel kunne få stå ut tjenestetiden etter søknad. Det var svært få som benyttet seg av dette.

En økning i betalingssatsene fra 2006 vil kunne gi økte inntekter.

Tilbakekallingen av budsjettmidler har medført uheldige konsekvenser både for de vernepliktige og oppdragsgiverne. Siviltjenesten hadde ønsket å få inn 900 vernepliktige i 2006, men budsjettet gir bare rom for 800. Etter 2 år blir "ikke innkalte" overført til Sivilforsvaret. Tallet vernepliktige er redusert gradvis fra 1 961 i 2001 til 1 391 i 2004."

Nemnda har innført en ny praksis ved å invitere hovedtillitsmannen og varahovedtillitsmannen for de sivile vernepliktige til møte i nemnda. Ved møtet 21. februar 2003 var de sivile vernepliktige representert ved hovedtillitsmannen Kaveh Henrik Therani og varahovedtillitsmannen Thomas Tallaksen, og de fikk anledning til å ta opp saker i møtet.

Nemnda har videre under sine møter/befaringer invitert tillitsvalgte sivile vernepliktige til informa-

sjonsmøte. Fra møtet 3. mars 2004 i Bergen gjengis møteprotokollen:

"Tillitsmann for sivilarbeiderne i Hordaland, Torbjørn Brandal og varamann Erland Andreassen var invitert til informasjonsmøtet.

Brandal har arbeidsoppgaver som vaktmester og altmuligmann ved USF, Verftet i Bergen. Erland Andreassen er aktivitetsleder ved Hølo ungdomsklubb.

Nemnda ble informert om at det avholdes tre årlige allmøter der alle sivilarbeiderne inviteres. De fylkestillitsvalgte har ansvaret for innkallingen. Utover dette foregår mye av informasjonen og kommunikasjonen pr. e-post.

I Bergen og Hordaland er det nå ca. 200 sivilarbeidere. En del av disse har fått kursing til VOKT-tjenesten (volds- og konfliktløsende tiltak) ved Siviltjenesteadministrasjonen Hustad. Satsingsområdet for VOKT-arbeidet er ungdom 11-16 år, dvs. f.o.m. 5. klasse. Det drives også med friluftstimer. Sosiallærer ved skolen er samarbeidspartner.

Tillitsmennene hadde gode erfaringer med VOKT-arbeidet. Det ble understreket at det ble foretatt en kvalitetstesting av VOKT-arbeiderne der 9 av 10 ble "luket ut" siste semester. VOKT-arbeiderne gjennomfører et kurs av en ukes varighet. Tjenesten som VOKT-arbeider teller som praksis som gir 3 studiepoeng.

Det ble opplyst at 57 av sivilarbeiderne i Hordaland pr. 25. februar 2004 hadde arbeidsoppgaver knyttet til VOKT-arbeidet. For øvrig var tjenestestillingene varierte, bl.a. helsesektoren, mentalsykehus, vernet bedrift etc. Det ble her opplyst at opplæringen var mangelfull.

De tillitsvalgte ønsket en meningsfull tjeneste for sivilarbeiderne. Pr. i dag var det for mange "kaffekokere". Det ble videre understreket at tjenesten måtte ha basis i nektingsgrunnlaget.

Nemnda understreket at Siviltjenesteadministrasjonen Hustad måtte få klare tilbakemeldinger dersom arbeidet ikke var i samsvar med forhåndsopplysningene.

Tillitsmennene opplyste at Siviltjenesteadministrasjonen Dillingøy gikk sterkere ut mot dårlige arbeidsgivere enn Hustad.

Tillitsmennene tok for øvrig opp følgende:

- Ofte får "dyre" tjenestepliktige tilbud om å avslutte tjenesten. Innsparingene kunne her, etter tillitsmennenes mening, bedre og mer rettferdig deles på.
- Saksbehandlingstiden på enkeltsaker og for eksempel kursdeltagelse var for lang.

Det ble videre påpekt at sivilarbeidernes fysiske form var nedadgående. Her ble det konkret ønsket å få dekket årskort i treningsstudio. Nemnda anbefalte at dette ønsket ble fremmet gjennom tillitsmannsapparatet. Pr. i dag skal sivilarbeiderne ha 2 timer fysisk trening pr. uke.

Det ble til slutt opplyst at ikke alle oppdragsgivere stilte hybel/bolig til disposisjon. Her mente tillitsmennene at dette måtte sjekkes i forkant. Nemnda anså dette som en oppgave for siviltjenesteadministrasjonene."

Fra møtet i Kristiansand S, 1. september 2004, gjengis fra møteprotokollen:

"Tillitsmann for sivilarbeiderne på Sørlandet, Henrik Kjelsrud og varamann Dimitri Halseide var invitert til informasjonsmøtet.

Kjelsrud tiltrådte vervet som tillitsmann i dag, 1. september 2004. Han har arbeidsoppgaver som vaktmester, klatreinstruktør og arrangementsansvarlig ved Vågsbygd barneskole i en VOKT-stilling.

Halseide gjør tjeneste ved Samsen kulturhus, Kristiansand S.

Kjelsrud opplyste at han før fremmøte ikke var særlig motivert, men at han håpet på interessante arbeidsoppgaver. Han syntes at listen over arbeidsplasser var lite oppdatert. Arbeidsoppgavene var bedre enn hva han hadde fryktet.

Halseide opplyste at han etter fremmøte var positiv til tjenesten, men at mange sivilarbeidere nok, i alle fall i startfasen, gjennomførte tjenesten uten noe særlig engasjement.

Det ble videre opplyst at det avholdes allmøter for sivilarbeiderne fra Sørlandet 3 ganger pr. år. Møtene foregår på dagtid (1100-1600). Innkallingen skjer skriftlig, og gjennomsnittlig fremmøte er 30-35 personer. Ca. $^1/_3$ av sivilarbeiderne deltar i de tre møtene som arrangeres.

For øvrig er Sivile vernepliktiges tillitsmannsutvalg (SVTU) for hele landet delt inn i 15 regioner. Her møtes også hovedtillitsvalgt, vara for hovedtillitsvalgt og velferdsansvarlige.

Det ble opplyst at det var mangelfull gjennomføring av fysisk fostring. Hver sivilarbeider mottar kr 700,- pr. år, et beløp som ikke dekker avgiften f.eks. til SATS. Det arbeides for å øke dette beløpet.

Det ble videre opplyst at sivilarbeiderne kan få dekket maks 80 % av utgiftene til yrkesrelatert utdanning, dog med kr 9.100,- som maksimalt beløp. Det ble fremholdt at dette tilbudet ble for lite utnyttet av sivilarbeiderne.

Til slutt ble det opplyst at sivilarbeiderne skal dekke egne – ikke andres stillinger. Videre at noen arbeidsgivere nok "utnytter" sivilarbeiderne til stillinger som ikke er relatert til samfunnstjeneste. Her mente tillitsmennene at Siviltjenesteadministrasjonen Dillingøy måtte kreve en arbeidsbeskrivelse fra oppdragsgiverne.

Det ble også fremholdt at ikke alt fungerer som det skal med at oppdragsgiverne skal stille med bolig.

Ombudsmannen opplyste at nemnda i møte 1. mars 2004 i Bergen med tillitsvalgte sivilarbeidere hadde fått likelydende informasjon om bolig.

Det er en oppgave for Siviltjenesteadministrasjonene å følge opp dette."

Nemndas hovedinntrykk er at de tillitsvalgtes prioriteringer er sammenfallende. Den nye nemnda vil vurdere om den etablerte praksis med informasjonsmøter skal fortsette i den kommende fireårsperiode.

Ombudsmannen vil anbefale at det legges opp til å fortsette ordningen.

Ombudsmannens oppgaver

Som nevnt foran ble ombudsmannsordningen innført ved stortingsvedtak i november 1956. Ordningen er basert på en stortingsvalgt nemnd med syv medlemmer. Etter instruksen ledes nemnda av en formann som benevnes «Ombudsmannen for sivile vernepliktige». Ombudsmannen skal forberede alle sa-

ker som skal forelegges for nemnda, og han skal lede nemndas møter og øvrige virksomhet. En hovedbeskjeftigelse for Ombudsmannen består i å behandle saker som blir tatt opp av den enkelte sivilarbeider.

I rollen som klageinstans for den enkelte sivilarbeider er Ombudsmannen nøytral og skal på et objektivt grunnlag bedømme klagesakenes innhold i relasjon til gjeldende lover, regler og administrativ praksis. Etter sin upartiske gjennomgang av saken gir Ombudsmannen uttrykk for sitt syn på saken, og om hvordan han mener saken bør løses. I denne forbindelse kan Ombudsmannen henvende seg til de myndigheter han finner det naturlig å ta saken opp med, jfr. instruksens § 4. For sin upartiske saksbehandling har Ombudsmannen rett til å få seg forelagt alle saksopplysninger og dokumenter som måtte foreligge.

Foruten den enkelte vernepliktige kan også tillitsmennene for mannskapene ta opp saker med Ombudsmannen.

I Justisdepartementets «Håndbok for sivile vernepliktige» er Ombudsmannens oppgaver bl.a. beskrevet slik:

«Arbeidsoppgavene er nærmere beskrevet i instruksens § 3. Ifølge § 3 vil stort sett alle de problemer som melder seg under tjenesten og som er en følge av tjenesten, kunne tas opp med Ombudsmannen. Det kan synes som om de sivile vernepliktige er redde for å ta opp mindre saker med Ombudsmannen. Det er derfor viktig at de sivile vernepliktige, som ofte arbeider alene uten særlig kontakt med tillitsmenn og administrasjon, er klar over at de alltid kan rette en henvendelse direkte til Ombudsmannen med anmodning om råd og veiledning, eller Ombudsmannens vurdering av en avgjørelse truffet av den lokale eller sentrale administrasjon.

En henvendelse til Ombudsmannen kan enten skje skriftlig, over telefon eller ved besøk på Ombudsmannens kontor. Ombudsmannens postadresse er:

Karl Johans gt. 25, 0159 Oslo. Telefon 23 35 64 70.

Når Ombudsmannen har fått en henvendelse, blir saken nærmere undersøkt. Det vil ofte være aktuelt å kontakte den lokale administrasjonen eller departementet, gjeldende bestemmelser blir vurdert, det blir sammenlignet med praksis i Forsvaret, dokumenter av betydning for saken blir gjennomgått.

Når saken er tilstrekkelig opplyst, tar Ombudsmannen standpunkt til de spørsmål som er reist. Ombudsmannen har ingen bestemmende myndighet. Hvis ikke lokale eller sentrale myndigheter er enige i Ombudsmannens vurderinger og eventuelle forslag, kan Ombudsmannen gå til Stortinget med saken om han finner grunn til det. Ombudsmannen holder seg orientert om tillitsmennenes virksomhet gjennom referater fra utvalgets møter. Ombudsmannen er uavhengig av forvaltningen. Han er direkte underlagt Stortinget og velges av Stortinget for en periode på fire år."

GENERELLE SPØRSMÅL

Søknader om overføring til siviltjeneste - utviklingen i antallet sivilarbeidere

Vernepliktsverket holder nemnda informert om antallet søknader om overføring til siviltjeneste, og har på dette grunnlag muligheter for sammenligning mellom den aktuelle tilgang på tjenestepliktige mannskaper og de årlige budsjetter for siviltjenesten.

Fra Vernepliktsverket foreligger følgende tallmessige oversikt over militærnektere i årene 1974 - 2005:

År	Antall søkere til sivil tjeneste	Antall tilbakeførte/ikke innvilgede		
		Sum	Etter egen søknad	Fritak ikke innvilget
1974	2675	251	147	104
1975	2575	464	278	186
1976	2085	404	243	161
1977	2118	443	288	155
1978	2021	478	309	169
1979	2224	434	272	162
1980	2543	561	334	227
1981	2685	531	345	186
1982	2812	655	345	310
1983	2372	711	407	304
1984	2070	694	432	262
1985	2094	751	335	416
1986	2497	793	268	525
1987	2360	731	240	491
1988	2281	685	210	475
1989	2286	518	203	315
1990	2539	514	150	364

År	Antall søkere til sivil tjeneste	Antall tilbakeførte/ikke innvilgede		
		Sum	Etter egen søknad	Fritak ikke innvilget
1991	2666	589	117	472
1992	2542	667	108	559
1993	1643	822	136	686
1994	1861	739	106	633
1995	2110	1051	155	896
1996	2302	863	143	720
1997	2489	810	154	656
1998	3008	612	139	473
1999	3109	669	204	465
2000	2364	25	18*	7
2001	2155	27	21*	6
2002	2222	13	10*	3
2003	1979	17	17	0
2004	2060	1	1*	0
2005	1660	6	5	1

*) Søknad trukket før behandling. Fra og med 2000 ble "egenerklæringssystemet" innført. Dette forklarer det lave antall "fritak ikke innvilget".

Hovedområder for siviltjenesten

Siviltjenesten har rapportert om følgende hovedområder for utplassering av sivilarbeidere: (tallene viser antall sivile vernepliktige pr. 31.12.2005 fordelt på oppdragsgivere)

2002:	
Natur og miljø:	59
Helse og sosial:	553
Fredssektor:	546
Totalt:	1158
2003:	
Natur og miljø:	21
Helse og sosial:	131
Fredssektor:	542
Totalt:	694
2004:	
Natur og miljø:	21
Helse og sosial:	137
Fredssektor:	709
Totalt:	867
2005:	
Natur og miljø:	17
Helse og sosial:	87
Fredssektor:	660
Totalt:	764

Disiplinærsituasjonen

Siviltjenesten har rapportert følgende antall refselser ilagt fra administrasjonen Dillingøy:

År:	Antall refselser:
2002	81 (SAD
2003	63 (SAD)
2004	61 (SAD)
2005	134 (etter sammenslåing av SAD og SAH)

Årlige mannskapskostnader

Siviltjenesten Dillingøy (SAD) og Hustad (SAH) har rapportert om følgende årlige gjennomsnittlige mannskapskostnader:

	SAD	SAH
2002	102 879,-	97 630,-
2003	105 695,-	99 435,-
2004	96 833,-	95 278,-
2005	110 943,-	

SAKER BEHANDLET VED OMBUDSMANNENS KONTOR

I denne fireårsperioden har de aller fleste henvendelser til Ombudsmannen vært relatert til muntlige spørsmål om gjeldende regelverk på forskjellige områder.

Klagesakene behandles hovedsakelig av Ombudsmannen ved avdelingsdirektøren (advokat).

Klagesaker er løst eller blitt avverget ved kontorets veiledning til lokale tillitsmenn eller mannskaper.

Etter avklaringer med hensyn til regelverk og dets faste praktisering har muntlige klager ofte resultert i en løsning hvor klager ikke har funnet grunn til en videre skriftlig klagebehandling.

Det har forekommet en del spørsmål fra mannskaper om vilkår for å bli tilbakeført til militær verneplikt, og det kan virke som mannskapene ofte prøver å gjøre seg kjent med aktuelt regelverk før de fremsender søknader til administrasjonen.

Noen mannskaper blir overrasket når de oppdager at det ikke kan søkes tilbakeføring til militær verneplikt, med mindre sivil førstegangstjeneste er gjennomført, jfr. fritakslovens paragraf 24.

Et flertall av sakene gjelder spørsmål om ulike former for sosiale stønader, for eksempel stønad til tannbehandling, bostønad og eventuelt størrelsen på den bostønad som er innvilget.

Mannskapene har krav på fri innkvartering under siviltjenesten, men i enkelte tilfelle er det spesielt avtalt mellom oppdragsgiver, Siviltjenesten og et mannskap, at mannskapet kan avgis til en oppdragsgiver som etter avtale ikke har plikt til innkvartering.

I enkelte slike tilfeller har mannskapet likevel opplyst til Ombudsmannen at han trodde bostønad ville bli innvilget fra Siviltjenesten. Mannskaper har i noen slike tilfeller opplyst at de ikke ønsket å følge opp en slik klagesak, idet de kunne risikere å bli overført til en annen oppdragsgiver med innkvartering.

Erfaringsmessig har det virket som viktig for mange mannskaper å få tjenestegjøre hos bestemte oppdragsgivere. Dersom det er forutsatt at oppdragsgiver ikke skal stille bolig til disposisjon, medfører det ikke noe krav på å få bostønad, så lenge de fastsatte krav til bostønad ikke kan oppfylles.

Mannskaper har også konsultert Ombudsmannen med hensyn til deres tjenesteforhold, og ønske om å skifte oppdragsgiver. Etter regelverket forutsettes at et mannskap skal tjenestegjøre hos samme oppdragsgiver hele tjenestetiden, selv om det riktignok er adgang til å søke overføring til annen oppdragsgiver dersom det foreligger vektige velferdsgrunner.

Etter Ombudsmannens syn utfører Siviltjenesten og Justisdepartementet en fast og lik praktisering av gjeldende bestemmelser.

Informasjon om ombudsmannsordningen

Ombudsmannen bestreber seg på at de vernepliktige holdes mest mulig korrekt informert om ombudsmannsordningen.

Det er således inntatt egne avsnitt om ombudsmannsordningen i Justisdepartementets "Håndbok for sivile vernepliktige" som søkes holdt ajour. En egen informasjonsfolder er trykket opp og distribuert. Dessuten blir det gitt forelesning om ombudsmannsordningen ved tillitsmannskurs for mannskapenes tillitsmenn. Disse forelesningene er i fireårsperioden gitt av avdelingsdirektøren hos Ombudsmannen.

NEMNDAS BEFARING

Nemndas hovedoppgave er å sikre rettighetene for de sivile vernepliktige, herunder bl.a. å påse at militærnekterlovens bestemmelser om likebehandling mellom sivilarbeiderne og "Hærens mannskaper" følges opp. Dette krever at nemnda holder seg informert om utviklingen innen siviltjenesten.

Med dette som bakgrunn har nemnda funnet det formålstjenlig å foreta befaring/informasjonsbesøk ved siviltjenestens administrasjon. Under slike besøk orienteres nemnda om aktuelle spørsmål vedrørende siviltjenesten, velferdstjenesten, voksenopplæringstilbud etc.

Mannskapenes hovedtillitsmann og lokale tillitsmenn ved administrasjonene gis anledning til å møte nemnda for å ta opp eventuelle spørsmål. Nemnda utarbeider rapport etter hvert besøk. Rapporten forelegges Justisdepartementet.

I 4-årsperioden har nemnda foretatt befaring slik:

3. mai 2004 ved Siviltjenesteadministrasjonen Dillingøy. Følgende rapport ble sendt Justisdepartementet:

"Direktør Hans O. Haaland ønsket nemnda velkommen. Haaland presenterte videre representantene for de ansatte:

Ragnhild Kristiansen (økonomisjef), Bjørn A. Gahre (kontorsjef), Turid Johansen (ansvarlig innkalling, utsettelse m.m.), Jonny Sten Larsen (oppdragsgivere, voldsforebyggende tjeneste), Per K. Bertelsen (VOKT-Oslo), Johan Lyby (velferdssekretær), Bjørn K. Bekken (hovedtillitsvalgt for sivile vernepliktige).

Direktør Haaland orienterte om virksomhetsplanen for 2004 og slo fast at 2004 blir et utfordrende år for administrasjonen. I virksomhetsplanen for 2004 er bl.a. opplyst:

> "Justisdepartementet har bestemt at følgende nye tiltak skal tilrettelegges og gjennomføres i 2004:
>
> - Tjenestetiden reduseres fra 14 til 13 mnd.
> - Nye innkallingsrutiner og opprettelse av innkallingsreserve
> - Skjæringstidspunkt for innkalling er satt til 1. juli
> - Vernepliktige som ikke innkalles til tjeneste i løpet av 2 år etter dato for godkjent søknad om sivil verneplikt skal overføres til sivilforsvaret.
> - Satsøkning for oppdragsgivere med kr 20 fra kr 130 til kr 150.
> - Tjenesterelatert harmonisering av betalingssatsene.
> - Innføring og bruk av nytt mannskapssystem.
> - Videreutvikle og gjennomføre nye tiltak i arbeide med Døgnåpen Forvaltning.
> - Evaluere serviceerklæringene.
> - Bemanningsstopp.
> - Fellesnavn for de voldsforebyggende tjenestene.

- Tildeling som innebærer en reduksjon fra 2003 på 27,3 mill. kroner.
- Økning av dimisjonsgodtgjørelsen med 1.500 kr.
- Produksjonsmål på 850 vernepliktige.

Aktuell situasjon

- Reduksjon av tjenestetiden ble gjennomført med virkning fra 01.01.04
- Nye innkallingsrutiner og opprettelse av innkallingsreserve er også gjennomført. Samtlige vernepliktige som har ventet 2 år eller mer, skal tilskrives og informeres om at de er overført til Sivilforsvaret. Utføres i 1. kvartal.
- Økning av arbeidsinntekten er gjennomført fra 01.01.04.
- Satsene for oppdragsgivere/partnere innen voldsforebyggende tjenester holdes på dagens nivå.
- Arbeidet med innføring av nytt mannskapssystem har vært ressurskrevende, og i perioder involvert de fleste ansatte. Det nye mannskapssystemet skal tas i bruk i løpet av vinteren. Opplæring av de ansatte skjer på Kolsås og ved administrasjonen. De ansatte som har utgjort arbeidsgruppen, returnerer tilbake til primærarbeidsoppgavene i avdelingene straks opplæringen er gjennomført og innføringen av det nye mannskapssystemet er på plass.
- Administrasjonen innførte, som et selvpålagt tiltak, ansettelsesstopp i 2003. Fra 2004 har Justisdepartementet bestemt at dette opprettholdes som en permanent ordning.
- Bruk av fellesnavn, VOKT, for de voldsforebyggende tjenestene ble innført fra 01.01.04. ByPass heter i dag VOKT OSLO og kameratstøtte i skolen heter VOKT KAS. Administrasjonen måtte ved årsskifte bestemme ny logo, da nødvendig utstyr som vinterjakker m.m. til de vernepliktige allerede var bestilt. Vårt forslag til logo ble formidlet departementet som etter dette ble kjent med vårt valg.
- Reduksjon på kr 27.300.000 og økning av dimisjonsgodtgjørelsen med kr 1.500 er tatt høyde for i administrasjonens budsjettfordeling. Som tidligere år skal tildelingen brukes til maksimal mannskapsproduksjon. Departementets krav om et årsgjennomsnitt på 850 vernepliktige skal gjennomføres. Vi ser ikke bort fra at produksjonstallet kan bli høyere, og ved hjelp av de gode oppfølgingsrutinene som er utarbeidet ved administrasjonen, vil vi fort kunne avgjøre om dette er mulig.

UTFORDRINGER FOR ADMINISTRASJONEN

Innkallingsrutiner

De nye innkallingsrutinene innebar at administrasjonen mot slutten av 2003 annullerte en mengde innkallinger til planlagt fremmøte i 2004. Dette var først og fremst nødvendig for å frigjøre plass til vernepliktige som innkalles etter de nye reglene, men også av et økonomisk hensyn. Med en reduksjon av årets tildeling på vel 20 millioner kroner, innebærer dette at vi vil ha fokus på stykk kostnad av den enkelte vernepliktige ved innkalling til fremmøte. Vi må i størst mulig grad unngå å innkalle vernepliktige som har krav om omfattende økonomiske tilleggsytelser til fremmøte. Administrasjonen erfarer at 23 år ser ut til å kunne være et økonomisk skjæringstidspunkt. Etter dette er det bestemt at ca. 80 % av de fremmøtte skal være i alderen 18 – 21 år, og ca. 20 % i alder 22 – 24 år. De voldsforebyggende tjenestene utfordres ved de nye innkallingsrutinene, og av det faktum at de vernepliktige blir yngre. Dette gir seg først og fremst utslag i egnethet for denne type tjeneste, og problemer med innkvartering da de færreste disponerer egen bolig. Dette kan resultere i en reduksjon av antall vernepliktige, og endring av modell. Spesielt VOKT ByPass rammes av endringen.

De vernepliktige som fikk annullert sitt fremmøte, skal tilskrives og informeres om at de blir overført til Sivilforsvaret.

Betalingssatser

En justering av betalingssatsene med kr 20 pr. dag kommer året etter at vi påla tjenestestedene å betale for langpermisjonene. På tross av dette regner vi med at de fleste oppdragsgivere forholder seg adekvat til satsøkningen som ble gjennomført 1. januar for nye tjenesteutplasseringer. Satsene for oppdrag innen prioriterte tjenester opprettholdes på samme nivå som i dag.

Det kan bli aktuelt å stille krav om at enkelte partnere i VOKT OSLO stiller bolig dersom de fortsatt skal inngå i tjenesten. I denne omgang vil et slikt krav rettes til de videregående skolene.

Nytt mannskapssystem

Innføring av det nye mannskapssystemet har over tid lagt beslag på betydelige ressurser ved administrasjonen. Det nærmer seg nå slutten av denne prosessen, og opplæring av de ansatte skal skje på Kolsås og SAD den 2. til 13. februar. Administrasjonen skal ta det nye mannskapssystemet i bruk fra 16. februar, og arbeidsgruppens arbeider er forventet avsluttet den 1. april 2004.

Døgnåpen forvaltning

I år er det SAH som er den ansvarlige administrasjonen for koordinering av arbeidet med døgnåpen forvaltning. Det er utarbeidet målsetting for arbeidet, og SAD skal bidra til å gjennomføre denne.

Serviceerklæringer

Administrasjonens serviceerklæringer må evalueres etter at vi har foretatt relativt store endringer i forhold til tjenester og ytelser til de vernepliktige og til oppdragsgiverne, altså til de primære samarbeidspartnere som omfattes av serviceerklæringene. Evalueringen skal gjennomføres i vårseminaret, og formidles ut i løpet av sommeren.

Ansettelsesstopp

Som et selvpålagt tiltak innførte administrasjonen ansettelsesstopp i 2003. Dette videreføres i 2004, og innebærer at intern fordeling av arbeidsoppgaver og omrokering av bemanning blir aktuelt ved ledighet i administrasjonen.

Voldsforebyggende tjenester

Ved inngangen til året innførte administrasjonen bruken av VOKT som et fellesnavn for de voldsfore-

byggende tjenestene, og det er allerede laget ny logo for tjenestene.

Som beskrevet tidligere, erfarer VOKT OSLO betydelige utfordringer ved at det er innført nytt innkallingssystem, og at de vernepliktige er yngre. Ved rekruttering vektlegges egnethet, og at de vernepliktige disponerer bolig i Oslo som forutsetninger for en tjeneste i VOKT OSLO. Administrasjonen løser problemet, og de ansvarlige skal utarbeide en tiltaksplan innen 1. februar 2004.

Personaladministrasjon

Administrasjonen planlegger 2 seminarer for de ansatte i år. Det første er tenkt gjennomført til våren og det andre i høst. I tillegg til at disse seminarene skal faglig forankres i oppgaver som gjelder arbeidsoppgaver og drift av administrasjonen, er også det sosiale ved slike samlinger av stor verdi.

Administrasjonen oppfordrer og innvilger individuelle ønsker om relevante kurs og utdanning.

I år har vi inngått treningsavtale med et studio i Moss og gitt tilbud til alle ansatte om individuelt tilrettelagt trening. Tiltaket er igangsatt for å forebygge slitasje, sykdom og fravær i personalgruppa. De som er med på ordningen, er gitt rett til å disponere inntil 3 timer pr. uke i arbeidstiden til fysisk fostring. I dag er ca. 97 % av de ansatte med på ordningen som skal evalueres i høst.

Operasjonalisering av virksomhetsplan

Avdelingene diskuterer arbeidsoppgavene og utarbeider tiltak for gjennomføring. Resultatene skal presenteres i fellesmøte den 31. mars."

Økonomi, tjeneste m.v.

Siviltjenesteadministrasjonen Dillingøy har en budsjettramme for 2004 på kr 101 341 000,-. Dette er en reduksjon på kr 27 337 000,- (21 %) i forhold til 2003. Ved fordeling av budsjettrammene har posten mannskapskostnader fått den største reduksjonen. Det er videre reduksjoner i postene lønn ansatte, drift/adm. leiren og velferd. Regnskapet for 2003 viste en snittkostnad på kr 105 695,- pr. mannskap. Dette skal reduseres til kr 95 000,- i 2004. Det er lagt opp til en årsverkproduksjon på 850 mannskaper.

Det er videre planlagt å redusere botilleggskostnadene fra kr 18 381,- (23 %) i 2003 til kr 11 100,- (16 %) i 2004. Forsørgertilleggskostnadene skal reduseres fra kr 4 984,- (12 %) i 2003 til 2 460,- (4 %) i 2004.

I alt 16 % av de fremmøtte har forsørgelsesansvar.

Ved å "snu køen" og ikke innkalle resten av mannskapene fra 2000, 2001 og 2002 er de "eldste" gått ut av køen.

Antallet mannskaper som blir innkalt er redusert fra 1495 i 1998 til planlagt 850 i 2004. Mange møter ikke, samtidig blir flere kjent udyktige. Mannskaper som ikke blir innkalt, blir stående i reserven i en toårsperiode. Deretter blir de overført/stilt til disposisjon for Sivilforsvaret.

Justisdepartementets krav for 2004 om et årsgjennomsnitt på 850 vernepliktige synes dekket inn i virksomhetsplanene for 2004.

Nemnda fikk orienteringer om rutinene ved innkalling, oversikt over overføringer, innkallingsreserve m.m. Fremmøte for mannskapene er hver mandag. Etter orienteringer/forelesninger er mannskapene klare for å reise til sine oppdragsgivere tirsdag ettermiddag.

Eventuelle overføringer fra Forsvaret til Siviltjenesteadministrasjonen Dillingøy/Hustad skal skje innen fire uker fra frammøte. Her blir det skaffet oppdrag til samtlige.

Det ble gitt en god innføring i økonomien ved Dillingøy, og hvordan virksomhetsplanen legger opp til å løse utfordringene.

Videre fikk nemnda en innføring i hvilke krav som stilles til oppdragsgivere, evaluering og oppfølging.

Oppdragsgiverne er privat eller offentlig sektor. Mannskapene skal ikke komme inn som erstatning for ansatte.

Aktuelle oppdragsgivere er for eksempel SFO (Skolefritidsordningene), Bellona eller andre ideelle organisasjoner.

Oppdragsgiverne betaler kr 150,- pr. dag med fradrag av sykdom, ulovlig fravær etc. Dersom mannskapene utfører en god jobb, vil attesten være til nytte i det sivile liv.

Mannskaper skal ikke tjenestegjøre hos arbeidsgiver der de har gjort tjeneste før innkallingen.

Det ble videre opplyst at det hender at sivilarbeidere får tilbud om fast ansettelse etter endt tjeneste.

50 % av alle mannskaper som møter til tjeneste har selv ordnet seg tjenestested på forhånd. Bare 3 - 4 prosent av mannskapene blir omplassert.

Nemnda fikk også en grundig innføring om den voldsforebyggende tjenesten med utgangspunkt i hvordan denne tjenesten fungerer, bl.a. i Oslo. Stikkord for tjenesten overfor målgruppen ungdom fra 13 til 25 år er tilstedeværelse, tilgjengelighet, gjenkjennelse og kunnskap.

VOKT OSLO ble startet som et prosjekt, med to ansatte, av Siviltjenesteadministrasjonen Dillingøy (SAD) 1. januar 2000 under navnet ByPass. Prosjektet ble gjort om til en fast del av SAD 1. januar 2002 etter gode evalueringsresultat fra Stiftelsen Østfold Forskning. Navneendringen til VOKT OSLO kom 1. januar 2004.

Opplæringen skjer gjennom grunnkurs, partneropplæring, fellessamlinger og seminarer, og tett oppfølging.

Det skrives en kontrakt mellom aktørene i VOKT OSLO som er sivile vernepliktige, partnerne og ledelsen i VOKT OSLO.

Andre samarbeidspartnere er Politi, Uteseksjonen, Konfliktrådet, Pro-senteret, Barneombudet, Høyskolen i Sør-Trøndelag (utdanning for interkulturelle/internasjonale sosionomer), Kirkens Bymisjon og Natteravnene.

Nemnda fikk til slutt en orientering om velferdstjenesten som nå skal arbeide med knappere økonomiske ressurser.

Bjørn K. Bekken, hovedtillitsvalgt for sivile vernepliktige, orienterte om organiseringen av tillitsmannsarbeidet i tillitsmannsutvalgsmøter, samarbeidsutvalgsmøter og kurs for nyvalgte tillitsmenn. Tillitsmannsapparatet er organisert i 15 distrikt med tillitsmenn og varatillitsmenn. Hver 6. uke avholdes SVTU-møter (Sivile vernepliktiges tillitsmannsutvalg).

Bekken etterlyste bedre kommunikasjon mellom administrasjonene Dillingøy og Hustad. Han ville vurdere forslag om innføring av et "landsmøte". Videre hadde han merket seg at sekretariatet for TMO i Forsvaret kunne bli gjenvalgt og dermed sitte i 2 år. Han

ville undersøke om dette også kunne bli en ordning for de sivile vernepliktiges tillitsmenn.

HTV opplyste at de fleste sivile vernepliktige trives godt under avtjening av verneplikten.

Bekken hadde møtt og informert Justiskomiteen i Stortinget og hadde en god dialog med Landssekretariatet for TMO i Forsvaret.

Ombudsmannen opplyste at TMO-apparatet for Forsvaret inviterer regelmessig ombudsmannen til sine landsstyremøter. Dette hadde etter ombudsmannens oppfatning en positiv effekt og var samtidig kontaktskapende.

HTV Bekken anså Samarbeidsutvalgsmøtene som et organ tilsvarende Landsstyret for TMO i Forsvaret. Ombudsmannen ville, dersom han ble invitert, ha interesse og nytte av å kunne delta. Ombudsmannen ser positivt på å motta referat fra tillitsmannsmøtene.

Nemnda fikk også anledning til en omvisning på Dillingøy."

Etter ombudsmannsnemndas rapporter fra befaringer/møter har Justisdepartementet ikke hatt noen merknader.

Oslo 15. mars 2006

Dagfinn Hjertenes
(døde 28.2.2006, før innberetningens behandling av Ombudsmannsnemnda)

Marie Brenden	Ivar Johansen	Rune Kristiansen
Karen-Margrethe Mjelde	Gretha Evelin Thuen	Inge Wold

Vedlegg

INSTRUKS FOR OMBUDSMANNSNEMNDA FOR SIVILE VERNEPLIKTIGE

Fastsatt ved Stortingets vedtak av 23. november 1956 og endring vedtatt 18. juni 1992, jfr. Innst. S. nr. 197 (1991-92), endringer vedtatt 19. mai 1994, jfr. Innst. S. nr. 132 (1993-94), endringer vedtatt 14. desember 1998, jfr. Innst. S. nr. 64 (1998-99). Endringer vedtatt 14. juni 2000, jfr. Innst. S. nr. 234 (1999-2000) og stortingsvedtak av 7. november 2003, hvor det ble vedtatt å velge varamedlemmer og nestleder, jfr. Innst. S. nr. 20 (2003-2004).

§ 1

Ombudsmannsnemnda skal bidra til å sikre de allmennmenneskelige rettigheter for de sivile vernepliktige.

§ 2

Ombudsmannsnemnda består av 7 medlemmer som velges av Stortinget for 4 år om gangen. Samtidig velges like mange varamedlemmer. Et av medlemmene velges som leder og benevnes Ombudsmannen for de sivile vernepliktige. Et annet medlem velges som nestleder. Ombudsmannen forestår den daglige virksomheten. Har ombudsmannen forfall til et møte i nemnda, ledes møtet av nestlederen. Er ombudsmannen på grunn av sykdom eller av annen grunn midlertidig forhindret fra å utføre sitt verv, kan Stortinget velge en stedfortreder til å gjøre tjeneste som ombudsmann så lenge fraværet varer. Stedfortrederen leder også møtene i nemnda. Ved fravær inntil tre måneder kan Ombudsmannen bemyndige en tjenestemann ved sitt kontor til å ivareta den daglige ledelsen av kontoret.

Ombudsmannen er årslønnet. Lønnen fastsettes av Stortingets presidentskap. De øvrige medlemmer tilkommer godtgjørelse etter komitéregulativet.

§ 3

Nemndas oppgave er å behandle spørsmål som angår:

husrom, bekledning og redskaper
maten, dens tillagning, porsjonenes størrelse etc.
alminnelig undervisnings- og velferdsarbeid
mannskapenes økonomiske og sosiale rettigheter
den daglige tjenesten og forhold for øvrig som angår mannskapene

§ 4

Saker av generell og prinsipiell art skal forelegges nemnda. I slike saker bør nemnda innkalle en representant for de sivile vernepliktige. Denne representant skal velges av og blant de sivile vernepliktige etter regler som fastsettes av nemnda i samråd med Justis- og politidepartementet. Andre saker som blir tatt opp behandles av Ombudsmannen. Ombudsmannen kan henvende seg til de myndigheter han finner det naturlig å ta saken opp med. Han kan forlange alle opplysninger og har rett til å få utlånt de dokumenter som måtte foreligge.

§ 5

Rett til å ta opp saker med Ombudsmannen og Ombudsmannsnemnda har den enkelte sivile vernepliktige og tillitsmannsutvalgene.

§ 6

Stortinget og Justis- og politidepartementet kan forelegge for nemnda til uttalelse saker av betydning for de vernepliktige.

§ 7

Nemnda sender hvert fjerde år beretning om sin virksomhet til Stortinget. Gjenpart av beretningen sendes Justis- og politidepartementet. For øvrig kan nemnda om den finner det nødvendig sende innberetning til Stortinget om enkelte saker.

§ 8

Nemnda holder sine møter så ofte den finner det nødvendig.

§ 9

Dokumenter fra Ombudsmannsnemnda utferdiges gjennom nemndas leder og på Ombudsmannens brevark. Ombudsmannsnemndas/Ombudsmannens saksdokumenter er offentlige.

Ombudsmannen avgjør likevel med endelig virkning om et dokument skal unntas fra offentlighet ut fra prinsippene i offentlighetsloven eller ut fra særlige hensyn som gjør seg gjeldende for nemndas og Ombudsmannens virksomhet.

Dokumenter som gjelder Ombudsmannsnemndas/Ombudsmannens budsjett eller interne administrasjon, kan unntas fra offentlighet. Møteprotokoller for nemnda og dokumenter som utveksles mellom administrasjonen og en tilsatt, er ikke offentlige.

Saker som gjelder dokumentoffentlighet hos Ombudsmannsnemnda behandles og avgjøres av Ombudsmannen. Med Ombudsmannens saksdokumenter menes korrespondansen mellom Ombudsmannen og forvaltningen. Dokumenter som forelå under forvaltningens behandling av saken, er ikke offentlige hos Ombudsmannen.

Ombudsmannen har taushetsplikt i samme utstrekning som forvaltningen. Den samme taushetsplikt påhviler Ombudsmannsnemndas medlemmer og Ombudsmannens personale. Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten. Ombudsmannen fører journal etter arkivlovens mønster.